

دانشگاه مذاهب اسلامی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته فقه مقارن و حقوق عمومی

نظام قضایی نبوی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر سید محمود علوی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر سید احمد حبیب نژاد

نگارش: مریم السادات سید محمدی

تابستان ۱۳۹۱

«این پایان نامه متعلق به دانشگاه مذاهب اسلامی است و هرگونه استفاده منوط به دریافت مجوز از دانشگاه می باشد»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به پیشگاه:

بانویی که بهجت قلب پیامبر رحمت بود، بضعة المصطفیٰ ﷺ، بهانه آفرینش هستی،

هم او که راز لبه القدر است و قدرش مجهول، سفینه محنت:

حضرت فاطمه الزهراء علیها السلام ...

چکیده:

اسلام، وجود قانون قضاء و دادرسی را با هدف تحقق قسط و عدالت در جامعه، امضاء کرده است. اما از آنجا که این منصب در اسلام، منصبی الهی است و می‌بایست شایسته ترین افراد در این منصب به دادرسی بپردازند، لذا اولین مأموریت پیامبران الهی پس از تشکیل حکومت، برقراری قسط و عدل بین مردم است. پیامبر اعظم (ص)، به عنوان نخستین قاضی در دین اسلام، بنیان‌گذار نظام قضایی اسلام و برخلاف پندار برخی خاور شناسان، مبدع شیوه‌های نوین دادرسی بودند.

نظام قضایی نبوی یک سیستم جامع، مبتنی بر اصول کلی دادرسی است که بر اساس مجموعه اندیشه‌ها، بیانات و قضاوت‌های پیامبر (ص) مدون شده است.

فصل اول، که به بررسی مفهوم نظام قضایی نبوی از منظر فقهای اهل سنت و امامیه، سازمان قضایی نبوی - مبتنی بر اصل تسهیل، مردمی بودن و ارائه‌ی شیوه‌های نوین دادرسی - است.

فصل دوم، عناصر نظام قضایی شایسته سالار، به بررسی جایگاه و شرایط قاضی - به عنوان کلیدی ترین عنصر دادرسی - می‌پردازد، که به بیان شرایطی نظیر علم، آمادگی روحی و استقلال قضایی و سلامت مالی دادرسی می‌پردازد.

فصل سوم، اصول بنیادین دادرسی نبوی، که به بررسی قواعدی چون قاعده‌ی عدم تعرض، درء و اصول براءت، قانونی بودن جرائم و مجازات‌ها و فردی کردن مجازات‌ها و مسؤولیت و... می‌پردازد.

فصل چهارم، آیین دادرسی در اندیشه‌ی نبوی، به بیان مجموعه اصول و مقرراتی می‌پردازد که در مقام رسیدگی به دعاوی باید از سوی قاضی و یا طرفین دعوی انجام پذیرد. نظیر علنی بودن دادرسی، حق دفاع متهم، اصل تساوی در دادرسی، حق تجدید نظر خواهی، بازداشت متهمین به قتل، عدالت در دادرسی غیر مسلمان، دادرسی غیابی و ترغیب به سرپوشی در حدود و....

فصل پنجم، ادله‌ی اثبات دعوی که شامل اقرار، بینه و یمین است. جایگاه علم غیب پیامبر و اینکه انشاء رأی براساس ظاهر و استحکام ادله طرفین دعوی، صورت می‌گرفت. و فصل آخر به بررسی شیوه‌ی اجرای حکم و مجازات در این نظام می‌پردازد که مباحثی نظیر تناسب جرم با مجازات، دعوت به عفو در قصاص، قاطعیت در اجرای حدود و شیوه‌ی برخورد با بزهکار و... می‌پردازد.

نظام قضایی نبوی، مبتنی بر پایه وحی الهی، و با محوریت رهبری انسان کامل و در پرتو ایمان و عدالت و اخلاق، و معنویت رشد و نمو کرد و در سایه همین مفاهیم در جامعه تبلور یافته و به یک سیستم قضایی نمونه، عدالت محور، قاطع و استوار که روح آن دقت و حزم و احتیاط بود، تبدیل شد. که بدون تردید قابلیت این را دارد که الگو واسوه ای بی بدیل برای دستگاه قضایی جوامع اسلامی و بشری باشد.

فهرست مطالب

چکیده.....د

کلیات

- ۱.....کلیات
- ۲.....۱. بیان مسأله.....
- ۳.....۲. اهمیت و ضرورت.....
- ۴.....۳. سؤالات و فرضیه‌ها.....
- ۵.....۴. پیشینه‌ی تحقیق.....